

LISTENING SKILLINI OSHIRISH STRATEGIYALARI

*Maxmudjonova Rayhona Marufovna**Samarqand davlat chet tillari instituti talabasi**Ilmiy rahbar: Nilufar Zubaydova Ne'matillayevna*

Annotatsiya: Ushbu maqola tinglash ko'nikmasini oshirish uchun samarali strategiyalarni taqdim etadi. Mavzuni tanlash, qisqa materiallar bilan ishlash, subtitrlar yordamida tinglash, to'g'ri talaffuzni o'rganish va doimiy mashqlar orqali eshitish ko'nikmalarini rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar beriladi. Shuningdek, o'z-o'zini sinash orqali tinglash qobiliyatini baholash muhimligi ta'kidlanadi. Maqola, tinglash ko'nikmasini samarali ravishda oshirish uchun rejalangan yondashuvlarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: tinglash ko'nikmalari, tinglash strategiyalari, subtitr, talaffuz, doimiy mashq, qisqa materiallar, o'z-o'zini sinash, ingliz tilini o'rganish.

Ingliz tilini mukammal o'zlashtirish uchun tinglash (listening) ko'nikmasi muhim rol o'ynaydi. Tinglash orqali nafaqat talaffuz va iboralarni tushunish osonlashadi, balki til bilan yanada yaqinroq tanishish imkoniyati ham paydo bo'ladi. Ushbu maqolada tinglash ko'nikmasini oshirishga yordam beruvchi samarali strategiyalar haqida so'z yuritiladi.

Mavzuni tanlash va tayyorlanish. O'zingiz qiziqqan mavzularda materiallar tinglash samaraliroq bo'ladi, chunki qiziqish o'rganishga ijobiy ta'sir qiladi. Ma'lum bir mavzu tanlash va u bilan bog'liq so'zlar va iboralarni yodlash orqali tinglash jarayonini osonlashtirish mumkin. Qisqa materiallar bilan ishlash. Tinglashni o'rganishning boshlang'ich bosqichlarida qisqa podkastlar, hikoyalar yoki intervyularni tinglash foydali. Qisqa materiallar diqqatni to'liq qaratishga yordam beradi va charchashning oldini oladi. Har bir tinglangan materialni qayta eshitib, asosiy fikrlarni ajratib olishni o'rganish muhim. Subtitrdan foydalanish. Boshida subtitr bilan filmlar, videolar yoki intervyularni ko'rish foydali bo'lishi mumkin. Subtitrdan foydalanish, so'zlar va ularning talaffuzini bir vaqtning o'zida kuzatishga yordam beradi. O'rganganingizdan so'ng, asta-sekin subtitrni o'chirib, mustaqil tinglashga o'tish lozim. Tovushlarga diqqat qaratish. Tovushlar va talaffuzni yaxshi tushunish uchun har bir so'zning qanday talaffuz qilinishini eshitish kerak. Buning uchun inglizcha so'zlarning talaffuzini o'rgatadigan ilovalar yoki lug'atlardan foydalanish mumkin. To'g'ri talaffuzni eshitib, uni takrorlash eshitish ko'nikmasini oshiradi.

Doimiy mashq va amaliyot. Tinglash ko'nikmasini rivojlantirishda doimiylik muhim omil hisoblanadi. Har kuni kamida 10-15 daqiqa tinglash mashqlari bilan shug'ullanish eshitish ko'nikmasini oshirishga yordam beradi. Turli xil mavzulardagi materiallarni tanlash esa tilning keng qamrovli ekanligini his qilishingizga yordam beradi. O'z-o'zini sinash. Tinglash ko'nikmasini tekshirish va rivojlantirish uchun o'z-o'zini sinab ko'rish samarali usullardan biridir. Tinglagan materialdan so'ng asosiy mavzu yoki faktlarni eslab qolish mashqlari orqali qobiliyatingizni baholash mumkin. Bu usul eshitganingizni chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi. Tinglashning ahamiyati. Tinglash, til o'rganish jarayonida muhim ko'nikmalardan biridir. Bu nafaqat nutqni tushunish, balki u orqali boshqa til ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. Tinglash ko'nikmalari kuchli bo'lganda, o'quvchilar suhbatda faol ishtirok etish, bilimlarni chuqurlashtirish va fikr almashish imkoniyatlariga ega bo'ladilar. Metakognitiv yondashuv. Tinglash jarayonida o'quvchilar o'z fikr va his-tuyg'ularini anglab yetishi, qanday strategiyalarni qo'llayotganini tahlil qilishi kerak. Metakognitiv yondashuv orqali tinglash jarayonida qanday qiyinchiliklar yuzaga kelishi va ularni qanday bartaraf etish mumkinligi haqida fikr yuritish muhimdir. Turli formatlar va materiallar. Tinglash ko'nikmalarini oshirish uchun turli formatlar va materiallardan foydalanish tavsiya etiladi. Podkastlar: Har xil mavzular bo'yicha qisqa va uzun podkastlar orqali tinglashni va shu podkastlarni transcriptini yozish ham katta yordam beradi listeningni oshirishga.

Xulosa qilib aytganda, listening ko'nikmasini rivojlantirish uchun rejalangan va muntazam amaliyot kerak. Har kuni tinglashga vaqt ajratish, qiziqarli va turli xil materiallar tanlash, subtitrlar va talaffuzga e'tibor qaratish orqali tinglash ko'nikmasini tez va samarali o'stirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Vandergrift, Lyle, & Goh, Christine. (2012). Teaching and Learning Second Language Listening: Metacognition in Action. Routledge.
2. Brown, H. Douglas. (2007). Principles of Language Learning and Teaching. Pearson Longman.
3. Rost, Michael. (2011). Teaching and Researching Listening. Pearson.
4. Field, John. (2008). Listening in the Language Classroom. Cambridge University Press.
5. Anderson, A. & Lynch, Tessa. (1988). Listening. Oxford University Press.
6. Vandergrift, Lyle, & Goh, Christine. (2012). Teaching and Learning Second Language Listening: Metacognition in Action. Routledge.
7. Rost, Michael. (2011). Teaching and Researching Listening. Pearson.
8. Akin, Gökhan, & Yildirim, Sedat. (2017). The Role of Listening in Language Acquisition. Language Teaching Journal, 23(2), 54-72.
9. Buck, Gary. (2001). Assessing Listening. Cambridge University Press.
10. Nunan, David. (2003). Practical English Language Teaching. McGraw-Hill.